

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

В.М. Білявський, к.е.н., доцент

Ю.О. Гач

Національний авіаційний університет

Київ, Україна

Забезпечення стійкого розвитку економічних систем – це першочергове питання розвитку у всьому світі. Дана проблема привертає все більше уваги в останні десятиріччя у зв'язку зі всезростаючими дискусіями про: зростання виробництва матеріальних благ, виснаження природних ресурсів, наростаюче розшарування громадянського суспільства та забрудненням навколишнього середовища.

Тому, важливо визначати і проаналізувати можливі проблеми, а також своєчасно оцінити потенціал підприємств і встановити способи підвищення стійкості їх розвитку.

Ключовою особливістю забезпечення ефективного функціонування підприємства є економічно грамотне управління його фінансово-господарською діяльністю, збереження стійкого конкурентоспроможного стану, а також досягнення лідерства. Для розробки методики забезпечення стійкого розвитку необхідно визначити поняття «стійкий розвиток». Наразі, це поняття слід розглядати, як найважливіший інструмент оцінювання ефективності підприємства.

Вперше термін «стійкий розвиток» виник у 70-х рр. ХХ ст. у зв'язку з початком бурхливого переходу наукових знань у сферу соціально-економічного розвитку. Широкого розголосу концепція стійкості розвитку вперше отримала в 80 р. ХХ ст. у Всесвітній стратегії збереження природи. А в 87 р. ХХ ст. Міжнародна комісія з навколишнього середовища і розвитку в доповіді «Наше спільне майбутнє» звернула основну увагу на необхідність «стійкого розвитку», при якому «...задоволення реальних потреб не підриває здатність задовольняти власні потреби майбутніх поколінь». Становлення концепції стійкого розвитку підняло питання про достатність концепції необмеженого економічного зростання. В одному з документів Конференції ООН (м. Ріо-де-Жанейро, Бразилія, 1992 р.) по навколишньому середовищу і розвитку «Порядку денному на ХХІ ст.» відзначається, що принцип максимізації прибутку призводить до виснаження, як природних, так і соціальних ресурсів, на яких базується «...виживання біологічних видів і добробут людей» [1].

Розглянемо критерії формування стійкості розвитку підприємства:

1. Стійкість, як «благополучне фінансове становище підприємства». Фінансова стійкість підприємства обумовлюється співвідношенням вартості матеріальних ресурсів, а також власних і позикових джерел їх формування. Сутністю фінансової стійкості виступає забезпеченість запасів джерелами формування, а платоспроможність відтворює її зовнішній прояв.

2. Забезпечення стійкості розвитку підприємства пов'язується з поняттями «мобільності» і «гнучкості» (здатності системи адаптуватися до нових умов і сприймати нововведення при виникненні відхилень від наявних умов).

3. Стійкість, як «надійність» (властивість системи зберігати здатність виконувати задані функції в певному обсязі при заданих умовах).

4. Термін «стійкість» пов'язується з поняттям «стабільність», тобто можливості системи підтримувати себе в умовах, що змінюються, стабільність розуміється як одна з характеристик стійкості підприємства. Якщо враховувати тривалий аналіз функціонування підприємства, то важлива стабільність, яка виражається на значних інтервалах часу. З іншого боку, стабільність підприємства не ідентична його стійкості, а тільки значуща характеристика цього поняття.

5. Іноді «стійкість» з'єднують з поняттям «бездоганна репутація», тобто позицію збереження його ділових зв'язків і репутації, що дає можливість продовжувати ведення справ навіть при зміні складу засновників або при відчуження підприємства.

6. Сстійкість – це певна «рівновага». В якості теоретичної основи даної позиції виступає теорія функціонування динамічних систем. Для позначення стану динамічної рівноваги системи використовується таке визначення: «...стійкість є біхевіорестичим терміном і визначається при вивченні роботи системи» [2]. Напрямок діяльності системи визначається стійкою порівняно з певною сферою фазового простору, якщо, поєднавшись всередині цієї сфери, вона її ніколи не залишає. Поле системи щодо даної сфери стійке, якщо формуючі його лінії функціонування щодо неї є теж стійкими.

Таким чином, поняття «стійкість підприємства» має свою специфіку, пов'язану з умовами реалізації на підприємстві – діяльності, спрямованої на забезпечення стійкості. Забезпечення стійкості підприємства – не просто «...заняття певної ніші ринку, що дає можливість реалізовувати продукцію», і не тільки розвиток таких характеристик, як «конкурентоспроможність товарів і послуг, висока ліквідність і фінансова стабільність, гнучкість і швидкість реакції на зміну кон'юнктури ринку, інноваційна активність» [3]. Необхідно виходити з того, що забезпечення стійкості підприємства є своєчасним виявленням і нейтралізацією загроз для досягнення планових показників, і гранично швидкої ліквідації відхилень від плану, які викликані цими загрозами.

Управління стійкістю розвитку підприємства формується на управлінні факторами внутрішнього і зовнішнього середовища [4]. Внутрішня стійкість підприємства залежить, від вартісної і матеріально речової структури виробничого процесу, фінансового обороту, організації роботи, інноваційної діяльності та такої їх динаміки, при якій отримують стабільно високі результати. В основі досягнення внутрішньої стійкості лежить реалізація принципу швидкого реагування на зміни різних її факторів.

Зовнішня стійкість обумовлюється постійністю економічного середовища, в якому реалізовує свою діяльність підприємство. Встановлюється запасом міцності системи, що захищає підприємство від негативних факторів, і досягається державним регулюванням ринкового середовища, тобто певною системою управління в масштабах країни.

До того ж зовнішня стійкість підприємства визначається його: конкурентним потенціалом і часткою ринку, рівнем ділової активності, налагодженням його ресурсного забезпечення. Характеризується здатністю підприємства до надання нових послуг, до впровадження нових способів і технологій організації праці, його сприяння щодо зростання рівня соціальної забезпеченості працівників і добробуту суспільства.

Література:

1. Шевчук В.Я. Макроекономічні проблеми сталого розвитку. Київ: Геопринт, 2006. 200с.
2. Мельник Л.Г. Поняття про сталий розвиток. Суми: Університетська книга, 2007. 442с.
3. Білявський В.М. Розробка програми управління соціально-економічним розвитком торговельного підприємства. *Вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2011. № 1 (45). С. 72–76.
4. Білявський В.М., Шепута М.М. Реалізація інноваційних проектів як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємства. *Сталий розвиток економіки*. 1'2018. № 38. С. 131–140.